

Gotowość szkolna dziecka

Podjęcie przez dziecko obowiązku szkolnego wiąże się z początkiem nowego, bardzo ważnego etapu w życiu. Przechodząc z wieku przedszkolnego w wiek wczesnoszkolny, ulega zmianie podstawowa forma działalności dziecka. Dotąd była to zabawa – teraz będzie to nauka. Osiągnięcia w nauce będą podstawowym kryterium oceny dziecka, jednak aby mogło ono sprostać wymaganiom i w pełni się rozwijać, musi osiągnąć dojrzałość szkolną.

Gotowość szkolna nazywana zamiennie dojrzałością szkolną to zestaw umiejętności, które są niezbędne do rozpoczęcia nauki w klasie I. Dotyczą one rozwoju poznawczego, emocjonalno- społecznego oraz fizycznego.

W sferze intelektualnej, która powiązana jest z rozwojem myślenia, uwagi, spostrzegania, pamięci i rozwojem mowy ważne są:

- zainteresowanie nauką, zwłaszcza czytaniem, pisanem i liczeniem;
- ciekawość poznawcza (zarówno świata, jaki i zjawiskami zachodzącymi w najbliższym otoczeniu dziecka) i chęć zdobywania nowych doświadczeń;
- umiejętność wyrażania swoich myśli, odczuć, potrzeb;
- umiejętność uważnego słuchania i reagowania na polecenia nauczyciela;
- gotowość do wypełniania zadań i doprowadzania do końca rozpoczętej pracy;
- zdolność do koncentracji uwagi przez czas ok. 15-20 minut na tej samej czynności;
- mowa poprawna pod względem artykulacyjnym, pozwalająca zrozumiale komunikować się z innymi osobami;
- brak trudności ze zrozumieniem przekazywanych wiadomości, poleceń, instrukcji.

Warto jednak pamiętać, że nie wystarczy odpowiedni poziom rozwoju intelektualnego do osiągnięcia gotowości szkolnej i uzyskiwania zadowalających postępów w nauce. Dziecko może mieć wysoki poziom gotowości intelektualnej, ale nie być jeszcze np. przygotowane do przebywania w grupie i radzenia sobie z emocjami. Oprócz potencjału intelektualnego niezwykle ważnym elementem dojrzałości szkolnej są cechy i właściwości rozwojowe dziecka **w sferze emocjonalno-społecznej**, takie jak np.:

- radzenie sobie z separacją od rodzica;
- nieokazywanie nadmiernego lęku i niepokoju, który uniemożliwia dziecku funkcjonowanie;
- umiejętność wspólnej zabawy, współdziałanie z rówieśnikami zarówno w nauce, jak i w zabawie;
- chęć nawiązywania kontaktu z osobami dorosłymi;
- samodzielność w wykonywaniu większości czynności samoobsługowych;
- umiejętność przystosowania się do wymagań szkolnych: obowiązkowość, wytrwałość, radzenie sobie w sytuacjach porażki;
- przestrzeganie ustalonych norm i zasad;
- wykonywanie poleceń kierowanych do grupy;
- umiejętność samokontroli swojego zachowania (szczególnie złości i agresji), zdolność do reakcji odroczonych, adekwatność samooceny;
- umiejętność wyrażania emocji oraz komunikowania swoich potrzeb.

Równie ważny jest **rozwój fizyczno-motoryczny** obejmujący:

- ogólny stan zdrowia dziecka, zdolność do podejmowania wysiłku fizycznego, odporność na zmęczenie;
- ogólną sprawność ruchową motoryki małej i dużej;
- dobrą koordynację ruchów całego ciała oraz szczególnie rąk i palców;
- prawidłową orientację w schemacie ciała, kierunkach i zależnościach przestrzennych;
- dobre funkcjonowanie narządów zmysłów, szczególnie wzroku i słuchu (głównych kanałów odbioru wiedzy w szkole) oraz zmysłu równowagi;
- dobrze funkcjonujące narządy mowy.

Należy pamiętać, że nie każde dziecko osiąga taki poziom gotowości szkolnej, jaki jest konieczny do

rozpoczęcia nauki w szkole. Gotowość nie jest jednak stanem, na który trzeba czekać. Konieczne jest stworzenie odpowiednich, sprzyjających warunków do rozwoju. Środowisko rodzinne ma ogromny wpływ na osiągnięcie przez dziecko dojrzałości szkolnej. Udzielone we właściwym czasie wsparcie warunkuje dobry „start szkolny”. Ważne jest, aby jak najszybciej dostrzec ewentualne nieprawidłowości rozwojowe i podjąć odpowiednie kroki mające na celu pomoc dziecku. Początki dziecka w szkole nie powinny wiązać się z trudnościami i porażkami. Prowadzą one bowiem do zniechęcenia do nauki oraz wpływają negatywnie na jego stosunek do otoczenia i samego siebie. Ma to ogromny wpływ na kolejne etapy edukacji.

Pomimo zaangażowania nauczycieli oraz zabiegów ze strony rodziców, zdarza się, że niektóre dzieci nie osiągają dojrzałości szkolnej w siódmym roku życia i z tego powodu odraczane są od obowiązku szkolnego na podstawie opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej. Te dzieci wymagają szczególnej troski i fachowej pomocy. Wśród dzieci przekraczających próg szkolny są również takie, które wchodzą w obowiązki edukacyjne z niepełną dojrzałością szkolną. Tym dzieciom również potrzebna jest specjalistyczna pomoc psychologiczno-pedagogiczna, w postaci np. zajęć korekcyjno-kompensacyjnych czy logopedycznych, gdyż narażone są na poważne niepowodzenia szkolne.

Aktualnie, obowiązek szkolny dziecka rozpoczyna się z początkiem roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat. Zatem przeważającą liczbę dzieci w klasie I stanowią siedmiolatki, jednak te, które mają 6 lat, również mogą wcześniej rozpocząć naukę. Aby tak się stało, musi być spełniony następujący warunek: albo dziecko w wieku pięciu lat realizuje obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne, albo rodzic musi udać się do poradni psychologiczno-pedagogicznej na diagnozę gotowości szkolnej i uzyskać odpowiednią opinię, którą przedstawia dyrektorowi szkoły. Badanie gotowości szkolnej w poradni jest badaniem pogłębionym w stosunku do opinii wydawanej przez placówkę, do której uczęszcza dziecko. Dzieci w poradni są przyjmowane bezpłatnie, po wcześniejszym telefonicznym umówieniu. Na początku z rodzicem przeprowadzany jest wywiad, a następnie specjalista pracuje tylko z dzieckiem, badanie trwa około godziny. Test ma formę zabawową i jest prowadzony na tzw. materiale nieliterowym, co oznacza, że dziecko nie jest odpytywane ze znajomości liter, nie sprawdzamy czy potrafi czytać, pisać litery i cyfry. Jeżeli zachodzi potrzeba, badanie jest rozszerzone o ocenę rozwoju intelektualnego, a także przyjrzenie się dziecku pod kątem wyrażanych emocji. Po zakończeniu badań, na pisemny wniosek, rodzic otrzymuje opinię na piśmie. Zawiera ona wyniki badań oraz wskazówki do pracy z dzieckiem i (jeśli to konieczne) proponowane formy wsparcia.

Rolą rodziców jest natomiast wspieranie, ale nie wyręczanie, kształtowanie pozytywnego stosunku do szkoły, zwracanie uwagi na potrzeby i możliwości dziecka, nieobciążanie zbyt dużą ilością dodatkowych zajęć. Istotne jest również dostrzeganie mocnych stron i zainteresowań, wyzwalanie w dziecku jego własnej aktywności, a także docenianie nawet najmniejszych osiągnięć.

Wsparcie i porady w tym zakresie mogą Państwo otrzymać ze strony psychologów, pedagogów i logopedów w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Puszczkowie. Jeśli zauważą Państwo trudności w zakresie opisanych wyżej sfer, zapraszamy na diagnozę do Poradni.

Wszystkim dzieciom rozpoczynającym swój pierwszy rok szkolny życzymy, aby proces nauki przebiegał pomyślnie, był źródłem radości i satysfakcji.

*Pedagogzy z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej
w Puszczkowie*